

VOKSEN- OG EFTERUDDANNELSE 18. januar 2023

Det går den forkerte vej med efteruddannelsen i Danmark

Siden 2010 er deltagelsen i offentlig videre- og efteruddannelse faldet blandt ufaglærte og faglærte lønmodtagere i alderen 30-50 år. Det er især brugen af erhvervsrettede kurser, der er faldet, og den faldende deltagelse ses på tværs af alle brancher. Deltagelsen er også faldet på uformelle kurser, der også kan være i det private. Det sker på trods af et stigende behov for at opkvalificere og efteruddanne lønmodtagerne i takt med forandringerne på arbejdsmarkedet.

Kontakt

Direktør

Lars Andersen

📞 40 25 18 34

✉️ la@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

ANALYSE

Udarbejdet af

Mie Dalskov Pihl

Chef for registeranalyse

Frederik Søborg

Stud.polit.

Mette Weber

Stud.polit.

Hovedkonklusioner

- Deltagelsen i offentlig videre- og efteruddannelse (VEU) er faldet blandt ufaglærte og faglærte lønmodtagere. I 2010 deltog omkring hver fjerde ufaglærte eller faglærte lønmodtager i offentlig VEU. De seneste tal fra 2021 viser, at deltagelsen pr. år er faldet til omkring det halve.
- Det er især brugen af erhvervsrettede kurser, der er faldet. Faldet er bredt funderet på tværs af brancher.
- Faglærtes brug af videregående VEU er dog steget hen over perioden, selvom niveauet fortsat er lavt. I 2009 deltog 1,2 pct. af de faglærte lønmodtagere i videregående VEU. I 2021 var det tal steget til 2,3 pct.
- Tal fra Eurostat viser, at deltagelsen også er faldet blandt ufaglærte og faglærte, når man anvender en bredere definition på efteruddannelsesaktiviteten end de offentlige kurser.

Om analysen

Udviklingen på arbejdsmarkedet betyder, at der bliver færre ufaglærte job, mens der bliver større behov for uddannet arbejdskraft. Helt konkret ser Danmark ind i en mangel på ca. 100.000 faglærte frem imod 2030.¹ Dertil kommer den grønne omstilling, der betyder større efterspørgsel efter faglærte og specialiserede ufaglærte, og samtidig vokser kravene til de basale kompetencer i f.eks. læsning, regning eller inden for IT på hele arbejdsmarkedet, og det gælder også i ufaglærte job. Med andre ord er opkvalificering og videreuddannelse blandt lønmodtagere afgørende for jobsikkerheden og væksten i Danmark.

I denne analyse har vi ud fra de nyeste registerdata undersøgt, hvor stor en andel af lønmodtagere med ufaglært eller faglært baggrund, der inden for det seneste år har deltaget i offentlige voksen- og efteruddannelseskurser (VEU-kurser). Udviklingen er faldende.

Boks 1: Sådan har vi gjort

I denne analyse har vi undersøgt deltagelsen i offentlige voksen- og efteruddannelsesstilbud fra skoleåret 2008/2009 til skoleåret 2020/2021. Lønmodtagere er defineret ud fra RAS.

Analysen omfatter lønmodtagere mellem 30 og 50 år. For at indgå i analysen skal man have bopæl i Danmark 1. januar og ikke være i gang med en ordinær fuldtidsuddannelse 1. oktober det pågældende skoleår.

Populationen for 2021 dækker således 30-50-årige pr. 1. januar 2021, der var lønmodtagere i november 2020. Deres deltagelse i VEU er opgjort fra sommeren 2020 til sommeren 2021.

Analysen indeholder personer, der har grundskolen eller erhvervsuddannelse som deres højest fuldførte uddannelse, eller hvor der ikke foreligger oplysninger om højest fuldførte uddannelse.

Vi har undersøgt, om den enkelte har deltaget i et VEU-kursus i løbet af skoleåret. Derefter har vi undersøgt, hvilken type kursus, som kursisten har deltaget i. Man kan godt have deltaget i flere typer af VEU-kurser i løbet af samme år.

VEU-kurserne er opdelt efter type i følgende klassificeringer:

"Almen samlet" består af ordblindekurser, FVU, AVU, supplerende kurser, sprogkurser og gymnasiale kurser.

"Almen ..." består af ordblindekurser, FVU og AVU.

"Erhvervsrettet" består af kurser inden for arbejdsmarkedsuddannelser og erhvervsuddannelser.

"Videregående" består af videregående kurser.

I kommuneinddelingen er Christiansø lagt sammen med Bornholm af diskretionshensyn.

Faldende deltagelse i offentlig VEU

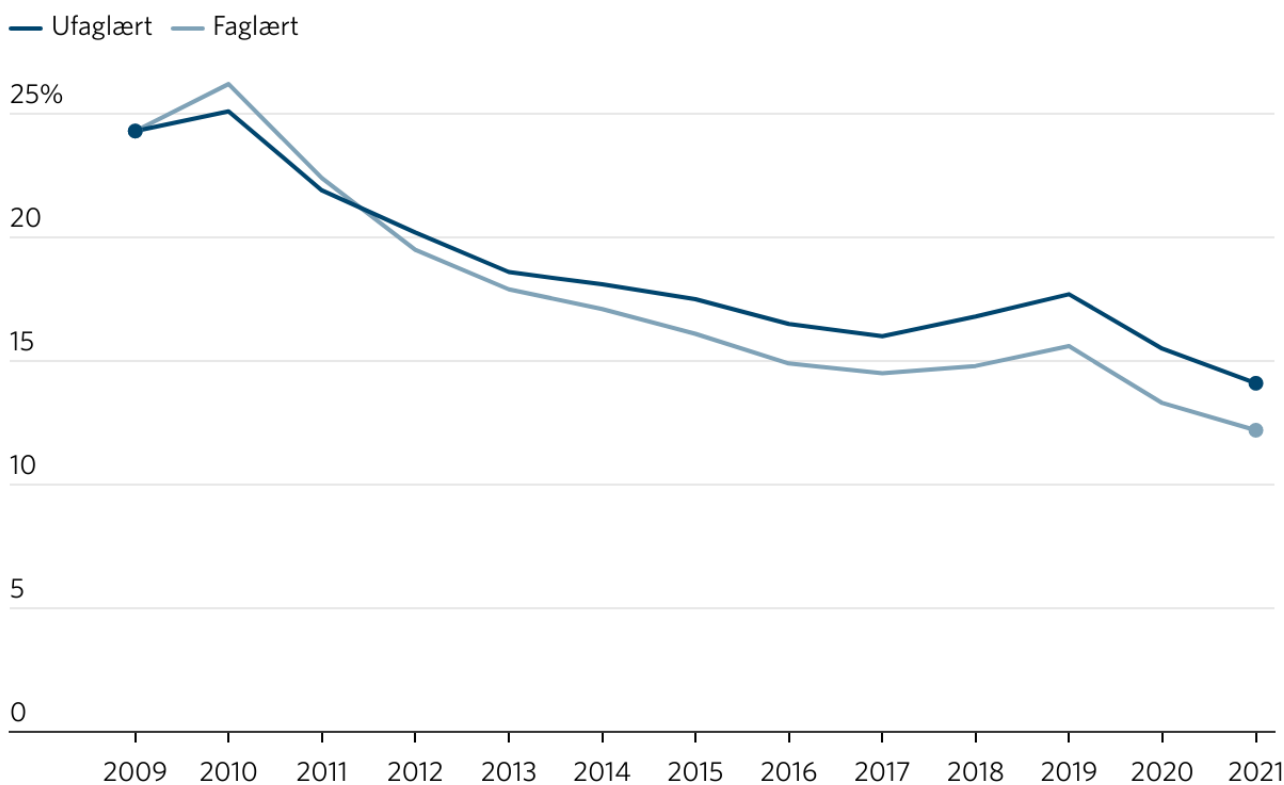
Deltagelsen i offentlig VEU er faldet blandt ufaglærte og faglærte lønmodtagere i alderen 30-50 år. Figur 1 viser, at ca. hver fjerde ufaglærte eller faglærte lønmodtager deltog i offentlig VEU i 2010 inden for det seneste år. De seneste tal fra 2021 viser, at deltagelsen pr. år er faldet til omkring det halve.

Deltagelsen er også faldet det seneste år, fra 2020 til 2021, selvom den steg marginalt fra 2018 til 2019. Faldet skal ses i sammenhæng med coronanedlukningerne, hvor mange uddannelsesinstitutioner var lukket eller var i gang med at overgå til webbaserede uddannelsesløsninger. Da coronakrisen indtraf i marts 2020, blev der iværksat flere initiativer for at sikre, at medarbejderne i virksomhederne kunne komme på efteruddannelse.² Forventningen var derfor, at efteruddannelsesaktiviteten ville stige under coronanedlukningerne. Mange var hjemsendte, og der var lavere aktivitet i virksomhederne, hvorved de ville være bedre til at sende medarbejderne på efteruddannelse. Som Figur 1 viser, var det dog ikke tilfældet, når man ser på den offentlige VEU-deltagelse.

FIGUR 1

Deltagelsen i offentlig VEU er faldet blandt ufaglærte og faglærte lønmodtagere

Figuren viser andelen af lønmodtagere mellem 30 og 50 år, som har deltaget i et offentligt VEU-kursus i løbet af året.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

Erhvervsrettede kurser oplever største fald

Både for ufaglærte og faglærte er det især brugen af erhvervsrettede kurser, dvs. primært AMU-kurser, der er faldet siden 2009, jf. Figur 2 og 3. De seneste tal viser, at mindre end hver tiende deltog i mindst ét erhvervsrettet offentligt VEU-tilbud i 2021.

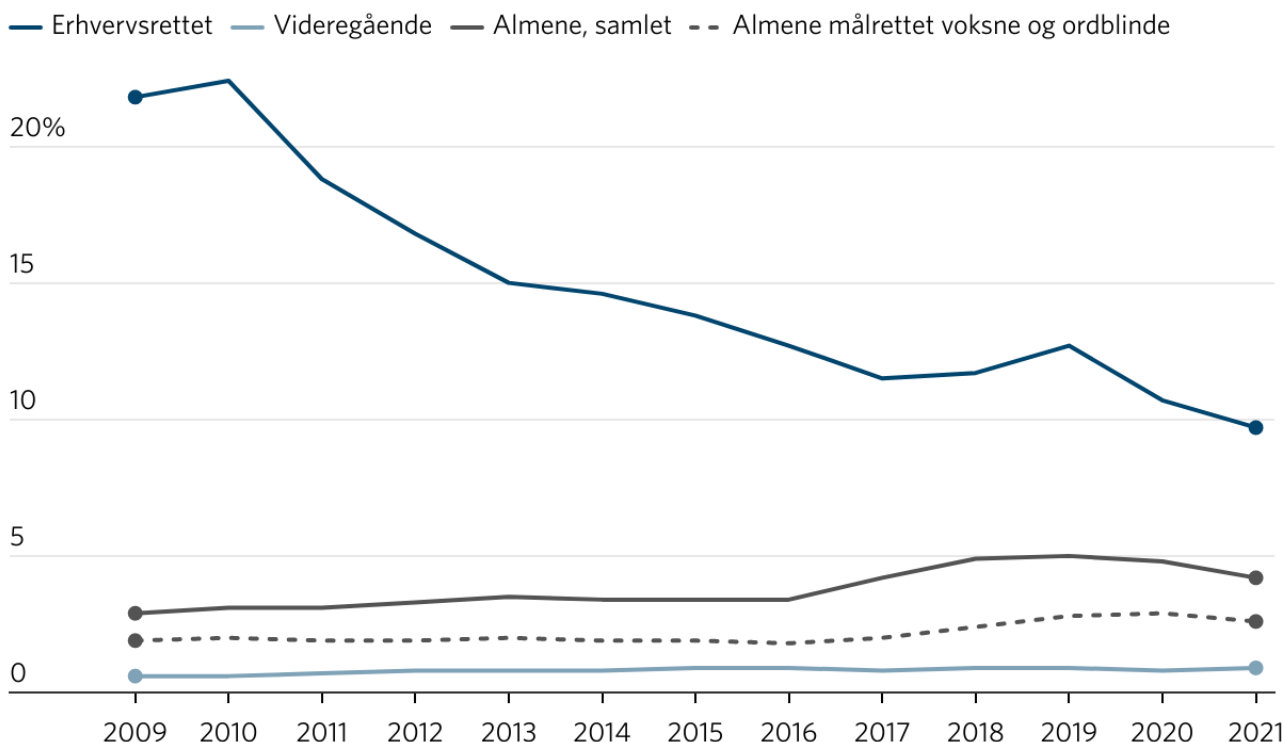
Blandt ufaglærte er aktiviteten inden for almene kurser steget siden 2009. Det gælder både almene kurser generelt og kurserne målrettet voksne og ordblinde. Det kan f.eks. være almen voksenuddannelse og forberedende voksenuddannelse som f.eks. dansk, engelsk og matematik på grundskoleniveau. Den

forøgede aktivitet inden for almene kurser og almene kurser målrettet voksne og ordblinde er primært drevet af indvandrere.

FIGUR 2

Blandt ufaglærte er aktiviteten særligt faldet inden for erhvervsrettede kurser

Figuren viser andelen af ufaglærte lønmodtagere mellem 30 og 50 år, som har deltaget i et offentligt VEU-kursus i løbet af året, fordelt på kursustype.

Anm.: "Almene målrettet voksne og ordblinde" er en delmængde af "Almene, samlet"

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

Se også Bilagsfigur 1, der viser udviklingen for ufaglærte fokuseret på almene og videregående kurser.

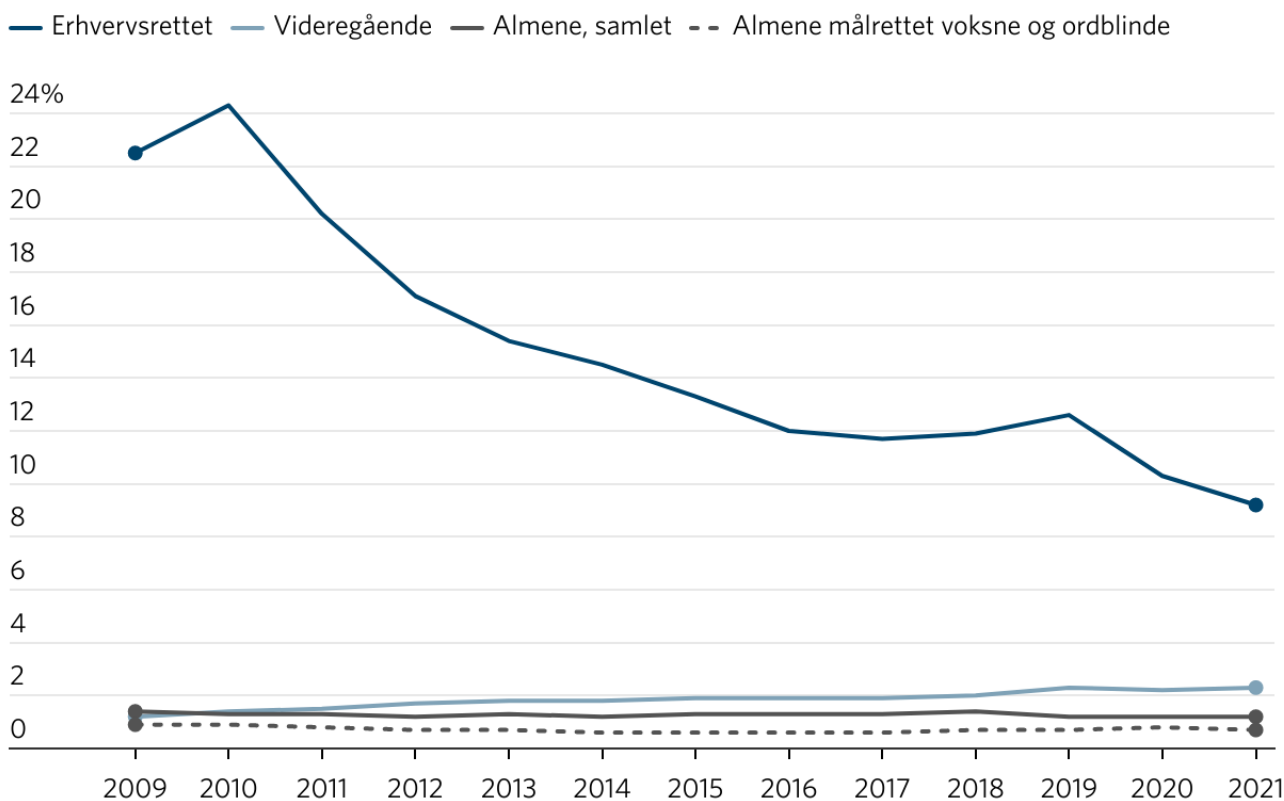
For faglærte er deltagelsen i videregående VEU steget. I 2009 deltog 1,2 pct. af de faglærte lønmodtagere i videregående VEU. I 2021 var det tal steget til 2,3 pct. Udviklingen dækker over, at knap 6.000 faglærte lønmodtagere i 2009 deltog i videregående VEU, mens tallet i 2021 var 8.600 personer. Det svarer til en stigning på mere end 45 pct. Videregående kurser er moduler på f.eks. akademiuddannelser, diplomuddannelser eller masterniveau. Aktiviteten kan både dække over kontoransatte, der vil

efteruddanne sig inden for projektledelse med et par moduler på en akademiuddannelse, eller en håndværker, der er i gang med at tage en merituddannelse til lærer eller pædagog.

FIGUR 3

Blandt faglærte er deltagelsen i videregående kurser steget

Figuren viser andelen af faglærte lønmodtagere mellem 30 og 50 år, som har deltaget i et offentligt VEU-kursus i løbet af året, fordelt på kursustype.

Anm.: "Almene målrettet voksne og ordblinde" er en delmængde af "Almene, samlet"

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

Se også Bilagsfigur 2 for udviklingen fokuseret på videregående og almene kurser for faglærte.

Samtlige brancher oplever fald

Den faldende deltagelse i erhvervsrettet VEU blandt faglærte og ufaglærte lønmodtagere er bredt funderet. Det gælder samtlige brancher. Faldet er særlig stort inden for "industri, råstofindvinding og

forsyningsvirksomhed", "offentlig administration, undervisning og sundhed", "bygge og anlæg" samt "handel og transport" med 12-18 procentpoint siden 2009, jf. Tabel 1.

TABEL 1

Faldende deltagelse i erhvervsrettet VEU blandt faglærte og ufaglærte lønmodtagere gælder samtlige brancher

Tabellen viser deltagelsen i erhvervsrettede offentlige VEU-kurser for ufaglærte og faglærte lønmodtagere mellem 30 og 50 år i løbet af året.

Brancher	2009	2021	Udvikling i procentpoint
Landbrug, skovbrug og fiskeri	17,7%	17,1%	-0,7
Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed	29,4%	11,9%	-17,5
Bygge og anlæg	23,2%	10,1%	-13,2
Handel og transport mv.	22,8%	10,5%	-12,3
Information og kommunikation	13,1%	2,3%	-10,8
Finansiering og forsikring	6,8%	0,7%	-6,1
Ejendomshandel og udlejning	15,2%	10,1%	-5,2
Erhvervsservice	17,7%	8,5%	-9,2
Offentlig administration, undervisning og sundhed	21,5%	7,3%	-14,2
Kultur, fritid og anden service	15,4%	5%	-10,4
Samlet	22,3%	9,3%	-13

Tabel: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

Tabel 2 viser, at blandt faglærte er deltagelsen i videregående VEU størst blandt de ansatte inden for "Finansiering og forsikring". Det er også her deltagelsen er steget mest siden 2009. For de øvrige brancher er der tale om relativt små andele faglærte, der deltager i videregående VEU, selvom udviklingen siden 2009 har været relativt stor i mange brancher. F.eks. er der tale om en femdobling i andelen af faglærte, der deltager i videregående VEU inden for "bygge og anlæg" (fra 0,3 til 1,4 pct. af lønmodtagerne). Inden for "hotel og restauration" er der tale om mere end en tredobling.

TABEL 2

For faglærte er deltagelsen i videregående VEU størst blandt ansatte inden for "Finansiering og forsikring"

Tabellen viser deltagelsen i erhvervsrettede offentlige VEU-kurser for faglærte lønmodtagere mellem 30 og 50 år i løbet af året.

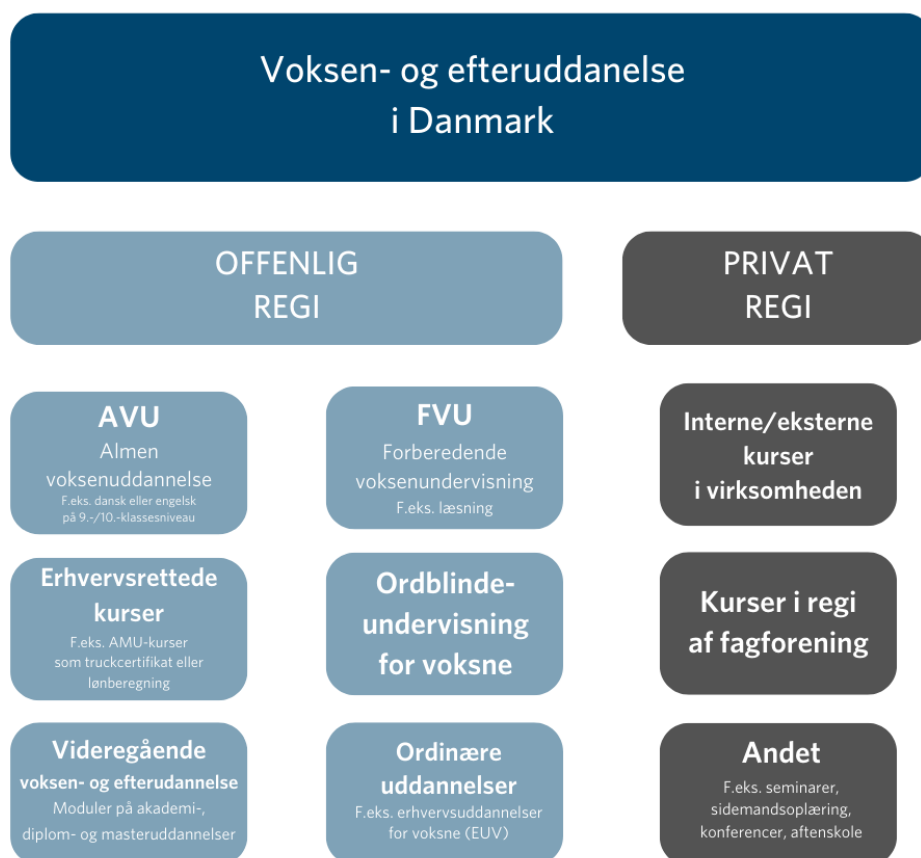
Branche	2009	2021	Ændring i procentpoint
Landbrug, skovbrug og fiskeri	0,3%	0,3%	0
Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed	0,8%	1,5%	0,6
Bygge og anlæg	0,3%	1,4%	1,2
Information og kommunikation	1,9%	2,6%	0,6
Finansiering og forsikring	1,8%	9,4%	7,6
Ejendomshandel og udlejning	2,3%	3,3%	1
Erhvervsservice	1,5%	1,9%	0,4
Offentlig administration, undervisning og sundhed	2%	3,4%	1,4
Kultur, fritid og anden service	1,4%	2,4%	1
Handel	0,7%	1,7%	1
Transport	0,9%	2,4%	1,5
Hoteller og restauranter	0,8%	2,6%	1,8
Samlet	1,2%	2,3%	1,1

Tabel: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

Deltagelsen er også faldet, når man medtæller efteruddannelse i privat regi

Der findes ikke registeroplysninger, der omfatter efteruddannelsesaktivitet, der ligger ud over de offentligt regulerede kurser. Hvis man vil se bredere på efter- og videreuddannelse og f.eks. inddrage kurser hos private udbydere, seminarer, konferencer eller andet efteruddannelse og opkvalificering, så er der brug for at inddrage andre undersøgelser end registeroplysninger.

Illustrationen viser et overblik over mulighederne for voksen- og efteruddannelse fordelt efter, om det er i offentligt eller privat regi. Boks 2 viser en beskrivelse af de forskellige former for voksen- og efteruddannelse i Danmark.

Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) er en del af Eurostats Labour Force Survey, hvor man spørger til deltagelse i ikke-formel voksen- og efteruddannelse i løbet af de sidste fire uger.

Figur 4 viser, at deltagelsen også er faldet, når man ser på deltagelsen i uformel efteruddannelse blandt ufaglærte og faglærte lønmodtagere.

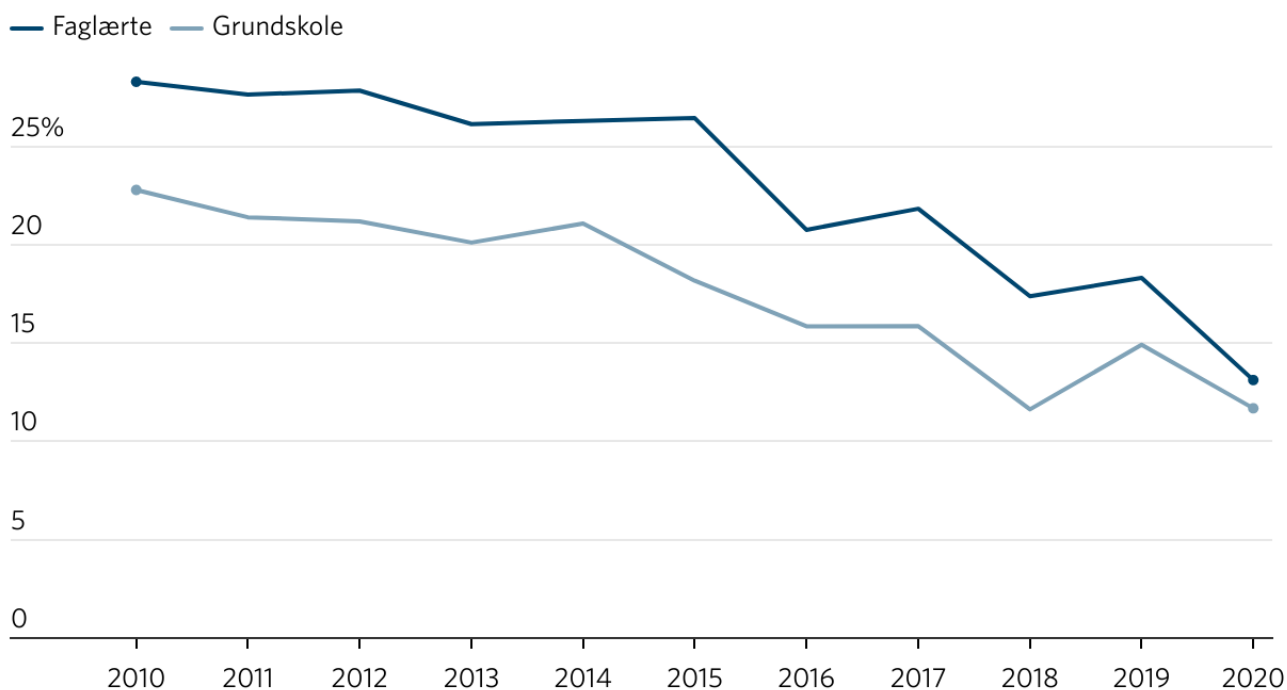
Uformel voksen- og efteruddannelse dækker over aktiviteter, der er planlagt og organiseret uden for det formelle uddannelsessystem. Det kan både være offentligt og privat som f.eks. kurser, seminarer, workshop, private kurser eller instruktioner. Det dækker såvel jobrelaterede som ikke-jobrelaterede forløb.³ Det kan også være et kursus, man som lønmodtager tilmelder sig i fagforening, en konference man deltager i via sit arbejde eller aftenskolekurser i sprog.

AMU-kurser falder ind under definitionen på "uformel efteruddannelse".

FIGUR 4

Færre faglærte og ufaglærte har deltaget i efteruddannelse, når man ser på aktivitet uden for det formelle uddannelsessystem

Figuren viser andelen af 30-50-årige lønmodtagere, der har deltaget i ikke-formel voksen- og efteruddannelse inden for de seneste fire uger fordelt på højest fuldførte uddannelse.

Anm.: Ikke-formel efteruddannelse er efteruddannelse uden for det formelle uddannelsessystem. Ikke-formelle aktiviteter er enkeltkurser (f.eks. AMU-kurser) eller konferencer, seminarer og aftenskolekurser. Kan både være offentligt og privat. AE på baggrund af Danmarks statistiks registre og Eurostats Arbejdskraftundersøgelse (AKU)

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

Boks 2: Voksen- og efteruddannelsesmuligheder i Danmark

I Danmark har vi flere forskellige muligheder for voksen- og efteruddannelse.

En del voksen- og efteruddannelse kan tages i offentligt regi, men der foregår også en stor efteruddannelsesaktivitet uden for det offentlige system.

Offentligt regi

Offentligt reguleret voksen- og efteruddannelse omfatter f.eks. almen voksen- og efteruddannelse, der handler om, at man får genopfrisket eller udbygget færdigheder på folkeskole- eller HF-niveau. Her ligger også f.eks. ordblindeundervisning for voksne.

Der er erhvervsrettede kurser, såsom arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU-kurser) og andre erhvervsrettede kurser. AMU-kurser er kortere kurser, der f.eks. kan give et truckcertifikat, eller hvor man lærer om fødevarerikkerhed. De offentlige kurser dækker også videregående voksen- og efteruddannelse, der er modulopbygget efteruddannelse på akademi-, diplom- eller masterniveau. Nogle tager enkelte moduler, mens andre tager hele uddannelser opbygget af moduler.

Voksen- og efteruddannelse kan også være ordinære uddannelser for voksne. Det kan f.eks. være erhvervsuddannelser for voksne (EUV), der typisk foregår på fuldtid.

Privat regi

Privat voksen- og efteruddannelse kan være alt lige fra et kursus, man deltager i via sin fagforening eller via sit arbejde, til et aftenskolekursus i Excel, man selv har fundet og tilmeldt sig. Der findes ingen systematisk indsamling af den private efteruddannelsesaktivitet i Danmark. Der findes en række større

Uforløste potentialer

Reformkommissionen⁴ konkluderede i deres første afrapportering i april 2022, at det er paradoksalt, at netop de grupper på arbejdsmarkedet, der ville have størst gavn af uddannelse og opkvalificering, er dem, der deltager mindst. De løbende forandringer på arbejdsmarkedet trækker i retning af, at der er behov for flere med kompetencer. Vi ser ind i en mangel på ca. 100.000 faglærte frem mod 2030, samtidig med at antallet af ufaglærte job falder år for år. Dertil kommer den grønne omstilling, der trækker i retning af et større kompetencebehov.

Reformkommissionen fik foretaget en effektmåling af VIVE, der viste gode effekter af f.eks. AMU-kurser for ufaglærte og faglærte på løn og beskæftigelseschancerne. Dermed er der meget, der tyder på, at de grupper, der i dag ikke deltager særlig meget i uddannelse - og opkvalificering, vil have gavn af at deltage mere. For den enkelte vil det betyde bedre arbejdsmarkedstilknytning og højere løn, men for samfundet vil der også være gode effekter på beskæftigelsen, velstanden og produktiviteten.

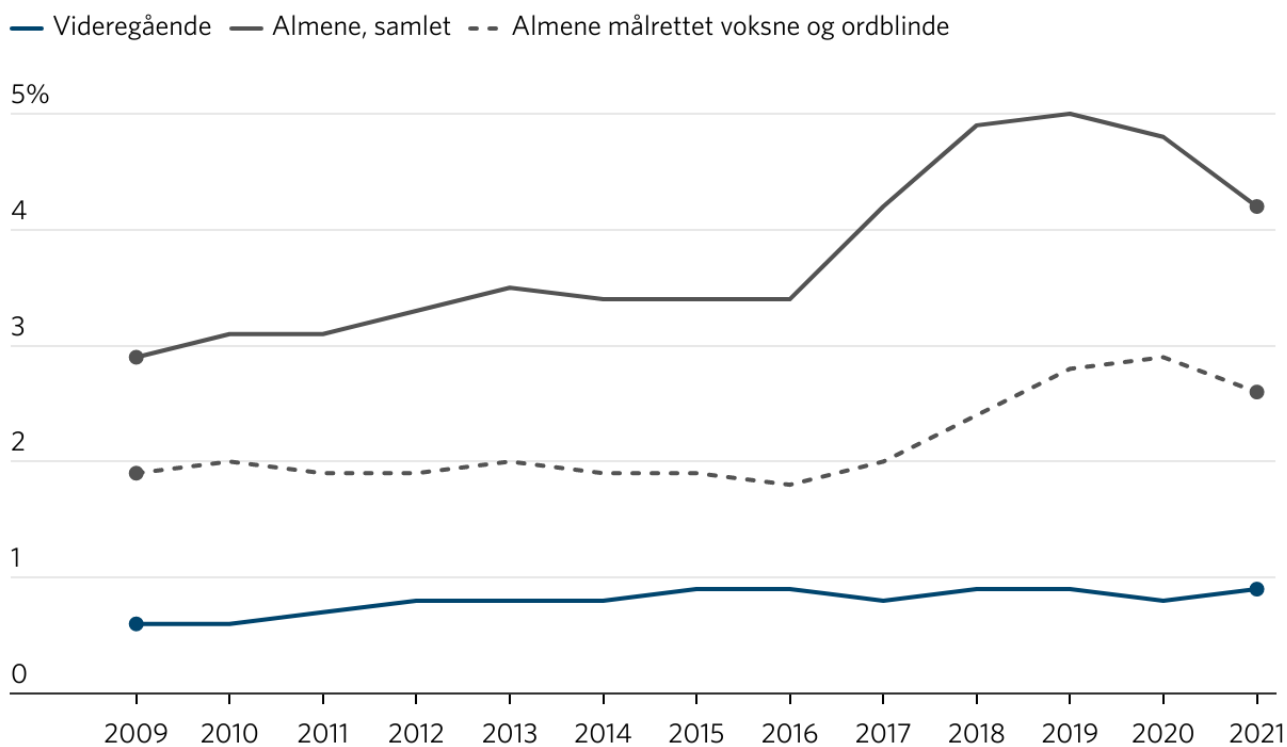
Det samfundsmæssige paradoks består i, hvordan vi får sat turbo på efteruddannelsesindsatsen. I takt med de stigende kompetencebehov er det nødvendigt, at vi får flere med på vognen. Der er allerede mange forskellige muligheder for efteruddannelse og også mange støttemuligheder, men hvordan får vi såvel lønmodtagere som arbejdsgivere til at skubbe på?

Mange forskellige undersøgelser har belyst barriererne i forhold til voksen- og efteruddannelse. En af de faktorer, som flere undersøgelser peger på, er manglende motivation hos såvel medarbejderne som hos virksomhederne. Når virksomhederne spørges til, hvilke barrierer de oplever ift. at efteruddanne mere, svarer de oftest, at de ikke ser et behov. Det var hovedresultatet i en analyse, som AE og CEVEA offentliggjorde i 2022.⁵

Bilag

Stigende aktivitet på almene kurser og videregående kurser for ufaglærte

Figuren viser andelen af ufaglærte lønmodtagere mellem 30 og 50 år, som har deltaget i et offentligt VEU-kursus i løbet af året, fordelt på kursustype.

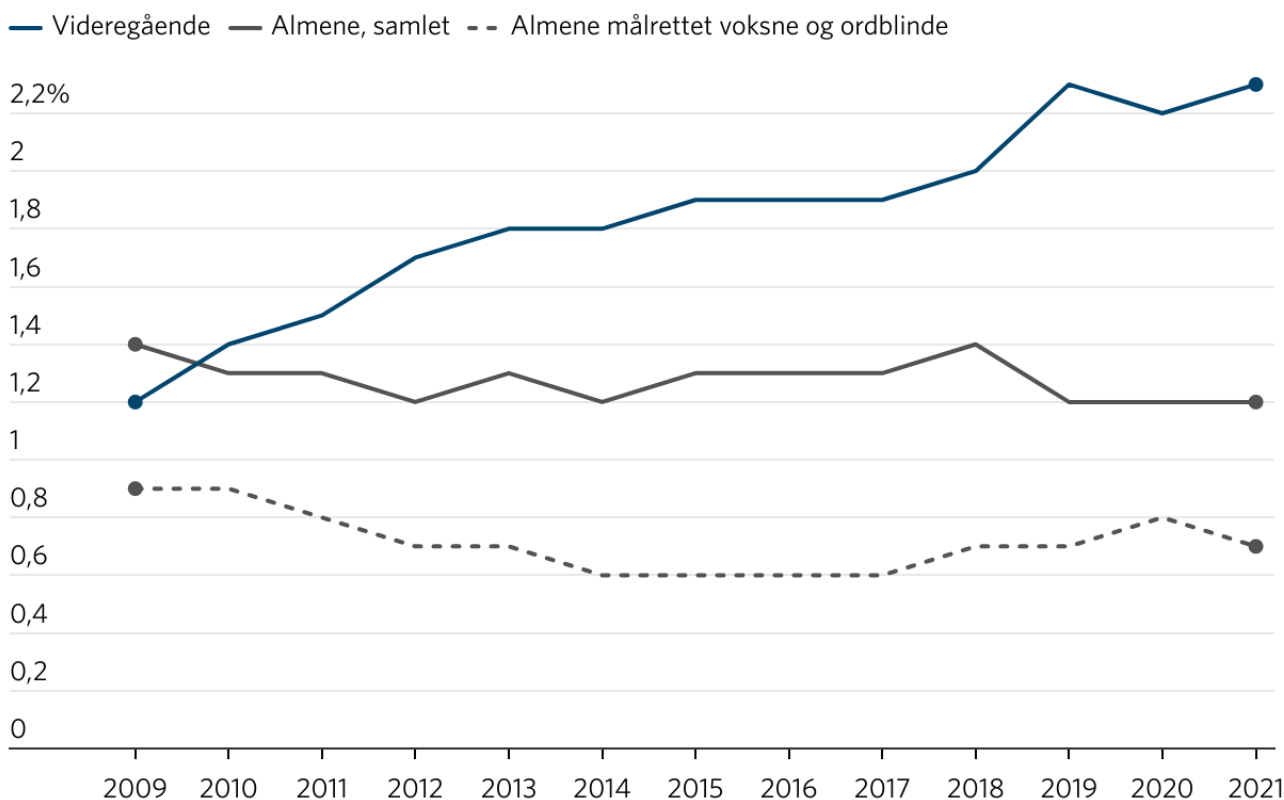

Anm.: "Almene målrettet voksne og ordblinde" er en delmængde af "Almene, samlet"

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

Flere faglærte tager efteruddannelse på videregående niveau

Figuren viser andelen af faglærte lønmodtagere mellem 30 og 50 år, som har deltaget i et offentligt VEU-kursus i løbet af året, fordelt på kursustype.

Anm.: "Almene målrettet voksne og ordblinde" er en delmængde af "Almene, samlet"

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik

1 www.ae.dk/publikation/2021-04-danmark-mangler-99000-faglaerte-i-2030

2 [Se f.eks. Model med opkvalificering frem for afskedigelse udvides til flere brancher \(bm.dk\)](#)

3 [Dog er oplæring på jobbet ikke med i definitionen på uformel efteruddannelse i LFS-regi \(Guided on-the-job-training\).](#)

4 [Reformkommissionen præsenterer sine første anbefalinger](#)

5 www.ae.dk/analyse/2022-05-kun-hver-tiende-medarbejder-har-vaeret-paa-efteruddannelse-det-seneste-aar-men-det